

ارزیابی دیدگاه اصناف در مورد عملکرد اقتصادی دولت: مطالعه موردی شهرستان ساری

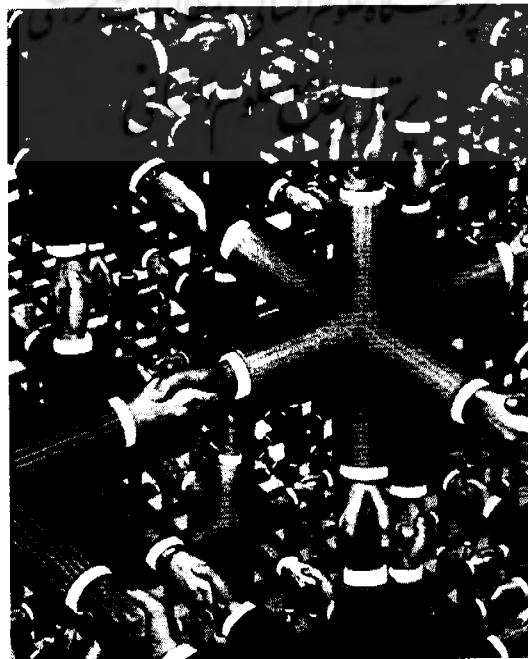
احمد جعفری صمیمی (دکترای اقتصاد، عضو هیات علمی دانشگاه مازندران)
سعید کریمی پینالار (دکترای اقتصاد، عضو هیات علمی دانشگاه مازندران)
دکتر کرم سینا (دکترای مدیریت دولتی، عضو هیات علمی دانشگاه مازندران)
سید محسن حسینی (فوق لیسانس اقتصاد)

سازمان بازرگانی، سازمان کار و امور اجتماعی و سایر دستگاه‌ها و نهادهای ذیربط استانی و شهرستانی، سهم بیشتری از اعتبارات و تسهیلات مقرر در بودجه به صاحبان این صنوف اختصاص یابد.

همچنین نتایج حاصل از این تحقیق نشان داده است که اکثریت صاحبان صنوف در شهرستان ساری میزان مالیات و عوارض را در سطح زیاد و متوسط ارزیابی نموده و از طرف دیگر میزان حمایت دولت را در سطح بسیار کم عنوان نموده‌اند. بنابراین کاهش عوارض و مالیات و یا حتی معافیت مالیاتی برای اصناف کارآفرین جهت افزایش انگیزه تولید و اشتغال آن‌ها پیشنهاد شده است.

۱- مقدمه

از اوایل دهه ۱۹۹۰، سیاست‌گذاری راهبردی در بنگاه‌های کوچک و متوسط^(۱) (SME) به عنوان یکی از راهکارهای سریع توسعه در کشورهای در حال توسعه مورد توجه قرار گرفته

هدف مقاله حاضر ارزیابی دیدگاه اصناف شهرستان ساری در مورد عملکرد اقتصادی دولت می‌باشد. برای این منظور از تعداد کل اصناف مازندران که در سال ۱۳۸۲ برابر ۸۹۹۲۱ صنف بوده است و با توجه به روش‌های نمونه‌گیری حجم نمونه معادل ۴۶۳۸ صنف تعیین شد که در عمل به منظور دقت بیشتر، نمونه مورد بررسی بالغ بر ۸۸۷۴ صنف شد که در زمینه موضوعات و مسائل مختلف و مشخصات اقتصادی و اجتماعی آن‌ها مورد بررسی قرار گرفتند.

نتایج حاصل از تحقیق حاضر نشان می‌دهد که تقریباً بیش از ۹۵ درصد اصناف شهرستان ساری فاقد توانایی لازم جهت صادرات محصولات خود به خارج از کشور می‌باشند و با توجه به اینکه بر اساس نتایج این تحقیق از میان کلیه موانع مختلف صادرات، مشکل نقدینگی عمده ترین مانع صادرات این اصناف می‌باشد، پیشنهاد شده است با هماهنگی بیشتر بین سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان،

جدول (۱) جامعه آماری و حداقل حجم نمونه مورد نیاز واحدهای صنفی استان مازندران به تفکیک

شهرستان‌ها در سال ۱۳۸۲

شهرستان	حجم جامعه آماری	حداقل حجم نمونه مورد نیاز
آمل	۱۲۳۷۹	۳۶۷
بابل	۱۲۲۷۵	۳۶۷
بابلسر	۶۰۸۷	۳۴۶
بهشهر	۶۲۱۵	۳۴۶
تنکابن	۸۶۰۶	۳۴۱
چالوس	۴۰۸۵	۲۳۱
رامسر	۲۸۸۸	۳۰۶
ساری	۱۲۷۲۳	۳۷۰
سوادکوه	۱۸۹۹	۳۱۰
قائم‌شهر و جویبار	۱۱۲۰۷	۳۶۷
محمودآباد	۲۶۹۷	۲۹۷
نکا	۲۷۹۴	۳۲۲
نور	۳۵۹۱	۲۹۱
نوشهر	۲۶۲۷	۳۷۷
کل استان	۸۹۹۲۱	۴۶۳۸

منبع: داده‌های مربوط به حجم جامعه آماری با توجه به اطلاعات موجود در سازمان بازرگانی استان مازندران در سال ۱۳۸۲ و داده‌های مربوط به حداقل حجم نمونه مورد نیاز در هر شهرستان بر اساس جدول مورگان به دست آمده‌اند.

استغال در مواد ۱۱۰ و ۱۱۴ قانون برنامه سوم مورد توجه قرار گرفته است. (۵) علاوه بر این اطلاع‌رسانی بازرگانی داخلی و فراهم نمودن اطلاعات جامع در مورد اصناف نیز در ماده ۱۱۶ قانون برنامه سوم مورد تأکید واقع شده است. در پژوهش حاضر، واژگان کلیدی با توجه به تعاریف زیر در محاسبات استفاده می‌شوند.

این امر عمدتاً به دلیل ویژگی‌هایی است که بنگاه‌های کوچک و متوسط در مقایسه با بنگاه‌های بزرگ احراز نموده‌اند. ایجاد فرصت‌های شغلی^(۲)، نوع آوری در عرصه فن‌آوری، انعطاف‌پذیری در مقابله با نوسانات بازار، تمرکز زدایی^(۳) و جداسازی عمودی^(۴) از جمله ویژگی‌های بنگاه‌های کوچک محسوب می‌شوند. در ایران موضوع سامان‌دهی اصناف و تنظیم بازار با تأکید بر مساله

صنف:

اسلامی:

صنف در لغت به معنی گونه، نوع و گروه خاص تعریف شده است. به طور کلی آن گروه از اشخاص اعم از حقیقی و یا حقوقی و یا مشارکت‌های مدنی که از لحاظ طبیعت فعالیت آنان از یک نوع باشد، تشکیل یک (صنف) می‌دهند. (۶)

فرد صنفی: بر اساس ماده ۲ قانون نظام صنفی مصوب مجلس شورای می‌شود. (۷)

شخص حقیقی یا حقوقی که در یکی از فعالیت‌های صنفی اعم از تولید، تبدیل، خرید و فروش، توزیع و انجام خدمات بدنی یا فکری سرمایه‌گذاری نموده، به عنوان پیشرو و صاحب حرفه و مشاغل آزاد خواه به طور شخصی و یا با مباشرت دیگران محل کسبی دایر و یا وسیله کسب فراهم کند و تمام و یا قسمتی از کالا و یا محصول و یا خدمات را به طور مستقیم به مصرف کننده عرضه نماید، فرد صنفی نامیده می‌شود. (۷)

صنف در لغت به معنی گونه، نوع و گروه خاص تعریف شده است. به طور کلی آن گروه از اشخاص اعم از حقیقی و یا حقوقی و یا مشارکت‌های مدنی که از لحاظ طبیعت فعالیت آنان از یک نوع باشد، تشکیل یک (صنف) می‌دهند. (۶)

فرد صنفی:

بر اساس ماده ۲ قانون نظام صنفی مصوب مجلس شورای

جدول (۲) توزیع نسبی وضعیت صادرات به خارج از کشور واحدهای صنفی به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲

صادرات به خارج		رسته صنفی	
خیر	بلی		
۱۰۰	۰	ساری	تولیدی
۹۸/۴	۱/۶	استان	
۹۹/۲	۰/۸	ساری	توزیعی
۹۹/۱	۰/۹	استان	
۱۰۰		ساری	خدماتی ساده
۹۸/۹	۱/۱	استان	
۱۰۰	۰	ساری	خدماتی فنی
۹۹/۶	۰/۷	استان	

منبع: با توجه به نتایج حاصل از استخراج پرسشنامه‌ها در نمونه‌گیری انجام شده و استفاده از نرم افزار SPSS توسط محقق محاسبه و پردازش شده است.

صنوف توزیعی :

را مستقیم و یا غیرمستقیم در اختیار مصرف کننده قرار می دهند، «صنوف تولیدی» نامیده می شوند. (۸)

آن دسته از صنوف که به طور خاص نسبت به عرضه کالا از محل واردات یا تولیدات داخلی اقدام می نمایند بدون آن که در تولید کالا یا تغییر دادن کیفیت آن نقش داشته باشند، «صنوف توزیعی» نامیده می شوند.

صنوف خدمات فنی :

آن دسته از صنوفی که فعالیت آن ها منجر به رفع عیب و نقص یا مرمت و نگهداری کالا می گردد یا اشتغال به آن مستلزم داشتن صلاحیت فنی لازم می باشد، « صنوف خدمات فنی » نامیده می شوند. هدف تحقیق حاضر به عنوان یک مطالعه موردی، ارزیابی دیدگاه اصناف شهرستان ساری، به عنوان یکی از نمونه های بنگاه های کوچک و متوسط، در مورد عملکرد اقتصادی دولت به تفکیک رسته های مختلف صنفی می باشد. برای این منظور ابتدا در ادامه روش تحقیق معرفی شده و در بخش سوم یافته های پژوهش ارائه می شوند. بخش پایانی نیز به نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات اختصاص می یابد.

صنوف خدماتی یا خدماتی ساده :

آن دسته از صنوفی که با فعالیت های خود، قسمتی از نیازهای جامعه را تأمین نموده و این فعالیت در زمینه تبدیل مواد به فرآورده و یا خدمات فنی نباشد، صنوف خدماتی نامیده می شوند.

صنوف تولیدی :

آن گروه از صنوفی که فعالیت و خلاقیت های آن ها منجر به تغییر فیزیکی و یا شیمیایی مواد اولیه شده و به طور انحصاری تولیدات خود

جدول (۳) توزیع نسبی امکان صادرات از دیدگاه صاحبان صنوف به تفکیک رسته های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲

فایده توانایی صادرات	دارای توانایی صادرات	رسته صنفی	
		ساری	استان
۱۰۰	۰	ساری	تولیدی
		استان	تولیدی
۴۱/۳	۵۸/۷	ساری	توزیعی
		استان	توزیعی
۹۰/۵	۹/۵	ساری	خدماتی ساده
		استان	خدماتی ساده
۶۸/۴	۳۱/۶	ساری	خدماتی فنی
		استان	خدماتی فنی
۹۲/۷	۷/۳	ساری	تولیدی
۷۴/۸	۲۵/۲	استان	تولیدی
۶۹/۲	۳۰/۸	ساری	تولیدی
۶۹	۳۱	استان	تولیدی

منبع : با توجه به نتایج حاصل از استخراج پرسشنامه ها در نمونه گیری انجام شده و استفاده از نرم افزار SPSS توسط محقق محاسبه و پردازش شده است.

۲- سوالات پژوهش و روش تحقیق

با توجه به مطالبی که در بخش مقدمه ارائه گردید، مهمترین پرسش‌ها در مقاله حاضر عبارت‌اند از:

۱- آیا بین رسته‌های مختلف صنفی شهرستان ساری تفاوت معنی‌داری از نظر توانایی صادرات وجود دارد؟

۲- آیا بین رسته‌های مختلف صنفی شهرستان ساری تفاوت معنی‌داری از نظر مشکل نقدینگی وجود دارد؟

۳- آیا بین رسته‌های مختلف صنفی شهرستان ساری تفاوت معنی‌داری از نظر میزان حمایت دولت وجود دارد؟

روش تحقیق مقاله حاضر به این صورت است که با استفاده از روش

تحلیلی - توصیفی، نقش اشتغال زایی اصناف شهرستان ساری مورد تجزیه قرار می‌گیرد. برای این منظور از اطلاعات موجود در سازمان

بازرگانی استان مازندران در زمینه تعداد کل اصناف به تفکیک رسته‌های مختلف در سال ۱۳۸۱ که در حقیقت جامعه آماری تحقیق

حاضر را تشکیل می‌دهد، استفاده شده است. به منظور بررسی وضعیت اشتغال زایی اصناف شهرستان ساری، پرسشنامه حاوی سوالات با همکاری کارشناسان و احدهای ذیربط - مانند نمایندگان امور صنفی -

طراحی و پس از برگزاری چندین جلسه، سمینار و توضیح آزمایشی و اطمینان از دقت و روایی آن جهت نمونه‌گیری مورد استفاده قرار گرفت. نتایج سوالات پرسشنامه در مورد مشخصات اقتصادی واحدهای صنفی با استفاده از نرم افزار SPSS، EViews، EXCEL استخراج و مورد پردازش قرار می‌گیرد. همچنین به کمک آمار توصیفی و آمار استنباطی فرضیه‌های تحقیق حاضر مورد آزمون واقع شده‌اند.

حداقل حجم نمونه مورد نیاز اصناف هر یک از شهرستان‌ها با توجه به جامعه آماری بر اساس جدول مورگان^(۹) به صورت تصادفی طبقه‌بندی شده برای رسته‌های مختلف در هر شهرستان تعیین شده است. جدول (۱) اطلاعات مربوط به حجم جامعه آماری و حداقل حجم نمونه مورد نیاز جهت تکمیل پرسشنامه اصناف استان مازندران را نشان می‌دهد.

لازم به توضیح است که در تحقیق حاضر به منظور افزایش حجم نمونه برای کل اصناف استان، حجم نمونه به تفکیک هر یک از شهرستان‌ها با توجه به تعداد کل واحدهای صنفی آن‌ها در سال ۱۳۸۱ تعیین شده است. علاوه بر این با توجه به همکاری خوب صاحبان صنوف و مجامع امور صنفی در شهرستان‌های استان، تعداد حجم نمونه واقعی

جدول (۴) توزیع نسبی دیدگاه واحدهای صنفی در زمینه مشکل نقدینگی به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲

رسته صنفی	بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد		
تولیدی	۰	۱۸/۲	۴۳/۲	۹/۱	۲۹/۵	ساری	
	۱۲/۵	۱۱/۸	۱۵/۴	۲۶/۴	۳۳/۹	استان	
توزیعی	۴/۴	۱۹/۲	۲۸/۸	۲۱/۶	۲۶	ساری	
	۸/۶	۱۰/۴	۱۱/۳	۲۴/۹	۴۴/۹	استان	
خدماتی ساده	۱/۷	۲۱/۷	۳۲/۲	۱۳	۳۱/۳	ساری	
	۱۸/۴	۹/۴	۲۱/۱	۲۲/۵	۳۷/۶	استان	
خدماتی فنی	۰	۳۳/۳	۱۶/۷	۱۶/۷	۳۳/۳	ساری	
	۱۴/۳	۹/۵	۱۳	۲۵/۴	۳۷/۷	استان	

منبع: با توجه به نتایج حاصل از استخراج پرسشنامه‌ها در نمونه‌گیری انجام شده و استفاده از نرم افزار SPSS توسط محقق محاسب و پردازش شده است.

جدول (۵) توزیع نسبی دیدگاه واحدهای صنفی در زمینه مشکل دسترسی به تسهیلات بانکی به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲

رسته صنفی		بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
تولیدی	ساری	۱۸/۲	۱۱/۴	۳۴/۱	۱۳/۶	۲۲/۷
	استان	۱۰	۱۵/۲	۲۰/۲	۲۸/۶	۲۶
توزیعی	ساری	۱۱/۹	۲۶	۲۹/۶	۱۸	۱۴/۴
	استان	۷	۱۱	۲۶/۳	۲۶/۷	۲۹
خدماتی ساده	ساری	۲۴/۸	۱۵/۹	۳۴/۴	۱۳/۳	۲/۷
	استان	۱۵/۱	۱۰/۸	۱۹/۹	۲۳/۵	۳۰/۷
خدماتی فنی	ساری	۰	۲۶/۷	۴۰	۰	۳۳/۳
	استان	۱۸/۵	۱۲/۱	۱۷/۹	۲۵/۱	۲۶/۴

منبع: با توجه به نتایج حاصل از استخراج پرسشنامه‌ها در نمونه‌گیری انجام شده استفاده از نرم افزار SPSS توسط محقق محاسبه و پردازش شده است.

دیگر همانطور که از اطلاعات جدول فوق مشاهده می‌شود فقط ۰/۸ درصد واحدهای صنفی توزیعی در شهرستان ساری دارای صادرات به خارج از کشور بوده‌اند که از متوسط کل استان کمتر است. جدول (۳) اطلاعات مربوط به توزیع نسبی امکان صادرات از دیدگاه صاحبان صنوف به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲ را نشان می‌دهد. بر اساس اطلاعات این جدول بیش از ۹۰ درصد واحدهای صنفی تولیدی، توزیعی و خدماتی ساده شهرستان ساری فاقد توانایی صادرات بوده و درصد آن‌ها از متوسط کل استان نیز بیشتر می‌باشد. از طرف دیگر حدود ۳۱ درصد واحدهای صنفی خدمات فنی شهرستان ساری دارای توانایی صادرات به خارج از کشور بوده‌اند که در بین سایر رسته‌های صنفی این شهرستان بالاترین درصد را به خود اختصاص داده است.

که پرسشنامه‌ها بر اساس آن تکمیل شده است بیش از حداقل حجم مورد نیاز بوده است. به عبارت دیگر، با وجودی که حداقل حجم نمونه برای شهرستان ساری تعداد ۳۷۰ واحد صنفی برآورد شده بود اما در عمل حجم نمونه موجود بالغ بر ۱۲۷۳۳ صنف بوده است.

۳- یافته‌های تحقیق

جدول (۲) اطلاعات مربوط به توزیع نسبی وضعیت صادرات به خارج از کشور واحدهای صنفی به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲ را نشان می‌دهد. همانطور که از اطلاعات موجود در این جدول مشاهده می‌شود تقریباً کلیه واحدهای صنفی شهرستان ساری همانند کل استان فاقد صادرات به خارج از کشور بوده‌اند. همچنین درصد کلیه رسته‌های صنفی در این شهرستان بیشتر از متوسط کل استان بوده است. از طرف

جدول (۶) توزیع نسبی استقبال واحدهای صنفی از تشکیل صندوق (بانک) اصناف به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲

دیدگاه صاحبان صنوف		رسته صنفی	
مخالف	موافق		
۱۹	۸۱	ساری	تولیدی
۹/۵	۹۰/۵	استان	
۱۵/۲	۸۴/۸	ساری	توزیعی
۱۱/۶	۸۸/۴	استان	
۱۱/۹	۸۸/۱	ساری	خدماتی ساده
۱۵	۸۵	استان	
۱۴/۳	۵۸/۷	ساری	خدماتی فنی
۱۳/۲	۸۶/۸	استان	

منبع: با توجه به نتایج حاصل از استخراج پرسشنامه‌ها در نمونه‌گیری انجام شده و استفاده از نرم افزار SPSS توسط محقق محاسبه و پردازش شده است.

همانطور که از اطلاعات موجود در جدول (۵) مشاهده می‌شود بیشتر صنوف شهرستان ساری در رسته‌های تولیدی مشکل دسترسی به تسهیلات بانکی را در سطح بسیار زیاد ارزیابی نموده‌اند. همچنین با وجودی که اکثر صاحبان صنوف در رسته‌های مختلف استان مشکل دسترسی به تسهیلات بانکی را در سطح زیاد و بسیار زیاد ارزیابی نموده‌اند اما بیشتر صاحبان صنوف غیر تولیدی این شهرستان مشکل فوق را در سطح متوسط می‌دانند که درصد مربوط به آن‌ها از متوسط کل استان بیشتر است.

جدول (۶) اطلاعات مربوط به توزیع نسبی استقبال واحدهای صنفی از تشکیل صندوق (بانک) اصناف به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲ را نشان می‌دهد. با مراجعه به اطلاعات این جدول مشاهده می‌شود که بیش از ۸۰ درصد صاحبان صنوف تولیدی، توزیعی و خدماتی ساده شهرستان ساری با تشکیل صندوق یا بانک اصناف موافق

جدول (۴) اطلاعات مربوط به توزیع نسبی دیدگاه واحدهای صنفی در زمینه مشکل نقدینگی به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲ ارائه می‌دهد. با توجه به این جدول مشاهده می‌شود که اکثر صاحبان صنوف تولیدی، توزیعی و خدماتی ساده شهرستان ساری مشکل نقدینگی صنف خود را در سطح متوسط ارزیابی نموده‌اند در حالیکه صاحبان این صنوف در کل استان این مشکل را در سطح بسیار زیاد عنوان نموده‌اند. از طرف دیگر بیشتر صاحبان صنوف خدمات فنی همانند کل استان مشکل نقدینگی را در سطح بسیار زیاد ارزیابی کرده‌اند که از متوسط کل استان هم بالاتر است.

جدول (۵) اطلاعات مربوط به توزیع نسبی دیدگاه واحدهای صنفی در زمینه مشکل دسترسی به تسهیلات بانکی به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲ را نمایش می‌دهد.

جدول (۷) توزیع نسبی دیدگاه واحدهای صنفی در زمینه میزان پرداخت مالیات به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲

رسته صنفی		بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
تولیدی	ساری	۴/۸	۴/۸	۳۸/۱	۳۱	۲۱/۴
	استان	۰/۹	۴	۲۰	۳۶/۹	۳۸/۲
توزیعی	ساری	۰	۱/۷	۲۷/۳	۴۳/۷	۲۷/۳
	استان	۰/۸	۱/۳	۱۹/۳	۳۷	۴۱/۶
خدماتی ساده	ساری	۰	۲	۴۴/۴	۳۲/۳	۲۱/۲
	استان	۱/۸	۳/۲	۲۲/۸	۳۳/۳	۳۸/۹
خدماتی فنی	ساری	۰	۶/۷	۲۶/۷	۲۶/۷	۴۰
	استان	۳/۴	۳/۲	۳۰	۲۹/۷	۳۳/۶

منبع: با توجه به نتایج حاصل از استخراج پرسشنامه‌ها در نمونه‌گیری انجام شده و استفاده از نرم افزار SPSS توسط محقق محاسبه و پردازش شده است.

می‌باشند در حالی که درصد صنوف تولیدی و توزیعی این شهرستان کمتر از متوسط کل استان و درصد صنوف خدماتی ساده بیشتر از متوسط کل استان می‌باشد. از طرف دیگر تنها ۵۸ درصد صاحبان واحدهای صنفی خدمات فنی این شهرستان با تشکیل صندوق یا بانک اصناف موافق هستند و درصد آن‌ها هم از متوسط کل استان کمتر می‌باشد.

جدول (۷) اطلاعات مربوط به توزیع نسبی دیدگاه واحدهای صنفی در زمینه میزان پرداخت مالیات به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲ را نشان می‌دهد. بر اساس این جدول بیشتر صاحبان صنوف تولیدی و خدماتی ساده شهرستان ساری میزان مالیات پرداختی را در سطح متوسط و اکثر صاحبان صنوف توزیعی و خدمات فنی این شهرستان میزان مالیات را به ترتیب در سطح زیاد و بسیار زیاد ارزیابی نموده‌اند. در مورد کل استان مازندران، اکثر صاحبان کلیه صنوف میزان مالیات پرداختی را در سطح زیاد و بسیار زیاد ارزیابی نموده‌اند.

جدول (۸) اطلاعات مربوط به توزیع نسبی دیدگاه واحدهای صنفی در زمینه میزان عوارض به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲ را ارائه می‌دهد. با توجه به اطلاعات این جدول مشاهده می‌شود که اکثر صاحبان صنوف تولیدی، توزیعی و خدماتی ساده شهرستان ساری میزان عوارض را در سطح متوسط ارزیابی نموده‌اند. در مقابل اکثر صاحبان این صنوف در کل استان میزان عوارض را در سطح زیاد و کم برآورد نموده‌اند. از طرف دیگر بیشتر صاحبان صنوف خدمات فنی شهرستان ساری میزان عوارض را در سطح زیاد و صاحبان این صنوف در کل استان میزان آن را در سطح بسیار کم ارزیابی نموده‌اند.

جدول (۹) اطلاعات مربوط به توزیع نسبی دیدگاه واحدهای صنفی در زمینه هزینه بیمه اجتماعی به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در

همانند صاحبان این صنوف در کل استان، میزان حمایت دولت را در سطح بسیار کم ارزیابی نموده اند. اما درصد مربوط به صنوف خدمات فنی شهرستان ساری کمتر از متوسط کل استان می باشد.

۴- نتیجه گیری و پیشنهادها

موضوع سامان دهی اصناف کشور و تنظیم بازار با تأکید بر مساله اشتغال از جمله موضوعاتی است که در مواد ۱۱۰ و ۱۱۴ قانون برنامه سوم مورد توجه قرار گرفته است. علاوه بر این اطلاع رسانی بازرگانی داخلی و فراهم نمودن اطلاعات جامع در مورد اصناف نیز در ماده ۱۱۶ قانون برنامه سوم مورد تأکید واقع شده است.

هدف اصلی تحقیق حاضر ارزیابی دیدگاه اصناف شهرستان ساری در مورد عملکرد اقتصادی دولت بوده است. برای این منظور از تعداد کل اصناف مازندران که در سال ۱۳۸۲ برابر ۸۹۹۲۱ صنف بوده است، با توجه

حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲ را نشان می دهد. همانطور که از اطلاعات این جدول مشاهده می شود، بیشتر صاحبان صنوف تولیدی، توزیعی و خدماتی ساده شهرستان ساری هزینه بیمه اجتماعی را در سطح متوسط ارزیابی نموده اند. اما صاحبان واحدهای صنفی خدماتی فنی این شهرستان میزان هزینه بیمه اجتماعی را در سطح بسیار زیاد برآورد نموده اند. در مقابل در کل استان اکثر صاحبان این چهار رسته صنفی میزان هزینه بیمه اجتماعی را در سطح بسیار زیاد ارزیابی نموده اند.

جدول (۱۰) اطلاعات مربوط به توزیع نسبی دیدگاه واحدهای صنفی در زمینه میزان حمایت دولت به تفکیک رسته های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲ را ارائه می دهد. با توجه به اطلاعات این جدول مشاهده می شود که بیش از ۵۰ درصد صاحبان کلیه صنوف شهرستان ساری

جدول (۸) توزیع نسبی دیدگاه واحدهای صنفی در زمینه میزان عوارض به تفکیک رسته های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲

رسته صنفی		بسیار کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد
تولیدی	ساری	۰	۴/۵	۵۶/۸	۱۵/۹	۲۲/۷
	استان	۰/۸	۲	۲۷/۳	۳۷/۹	۳۲
توزیعی	ساری	۰	۰/۶	۴۵/۶	۳۶/۳	۱۷/۶
	استان	۰/۸	۲/۶	۲۸/۴	۳۵/۷	۳۲/۵
خدماتی ساده	ساری	۰	۴/۲	۵۰	۳۴/۴	۱۱/۵
	استان	۲۴/۴	۳۰/۷	۲۵/۷	۲۶/۶	۲۶/۳
خدماتی فنی	ساری	۰	۰	۲۳/۳	۴۳/۳	۳۳/۳
	استان	۳۱/۵	۱۳/۵	۱۵/۳	۱۰/۹	۱۲/۵

منبع: با توجه به نتایج حاصل از استخراج پرسشنامه ها در نمونه گیری انجام شده و استفاده از نرم افزار SPSS توسط محقق محاسبه و

پردازش شده است.

جدول (۹) توزیع نسبی دیدگاه واحدهای صنفی در زمینه هزینه بیمه اجتماعی به تفکیک رسته های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲

مشکل بیمه اجتماعی					رسته های صنفی	
بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم		
۲۰/۵	۳۳/۳	۴۱	۰	۵/۱	ساری	تولیدی
۳۸/۵	۲۹/۸	۲۴/۲	۳/۹	۳/۶	استان	
۲۱/۳	۳۴/۸	۴۱/۵	۱/۴	۱/۱	ساری	توزیعی
۳۱/۹	۳۱/۸	۲۵/۹	۵/۶	۸/۴	استان	
۲۴/۷	۳۳/۸	۳۷/۷	۲/۶	۱/۳	ساری	خدماتی ساده
۳۹/۵	۲۵/۹	۲۲/۱	۶/۳	۶/۳	استان	
۳۸/۵	۳۴/۶	۲۶/۹	۰	۰	ساری	خدماتی فنی
۳۶/۵	۲۳/۱	۲۷/۶	۵/۵	۷/۴	استان	

منبع: با توجه به نتایج حاصل از استخراج پرسشنامه ها در نمونه گیری انجام شده استفاده از نرم افزار SPSS توسط محقق محاسبه و پردازش شده است.

رسته های مختلف صنفی استان مشابه می باشد. علاوه بر این بر اساس نتایج به دست آمده، اکثریت صاحبان صنوف شهرستان ساری در تمام رسته های صنفی مشکل نقدینگی و همچنین دسترسی به تسهیلات بانکی را در سطح بسیار زیاد و زیاد ارزیابی نموده اند به طوری که اکثر صنوف این شهرستان تا کنون موفق به دریافت وام نشده اند. بنابراین با توجه به این که اکثریت صنوف شهرستان ساری با مشکل نقدینگی روبرو می باشند، لذا پیشنهاد می شود با هماهنگی بیشتر بین سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان، سازمان بازرگانی، سازمان کار و امور اجتماعی و سایر دستگاه ها و نهادهای ذیربط استانی و شهرستانی، سهم بیشتری از اعتبارات و تسهیلات مقرر در بودجه به صاحبان صنوف اختصاص یابد. نتایج حاصل از نمونه گیری نشان می دهد که با توجه به مشکل

به روش های نمونه گیری حجم نمونه معادل ۴۶۳۸ صنف تعیین شد که در عمل به منظور دقت بیشتر، نمونه مورد بررسی بالغ بر ۸۸۷۴ صنف شد که در زمینه موضوعات و مسائل مختلف و مشخصات اقتصادی و اجتماعی آن ها مورد بررسی قرار گرفتند.

بر اساس نتایج حاصل از نمونه گیری، کمتر از ۰/۸ درصد صنوف شهرستان ساری به خارج از کشور صادرات داشته اند. علاوه بر این اکثریت صاحبان صنوف این شهرستان معتقدند که حتی توانایی لازم برای صادرات به خارج از کشور را ندارند. همچنین یافته های حاصل از نمونه گیری نشان داد که از دیدگاه بیشتر صاحبان صنوف از میان موانع مختلف صادرات مانند مشکل بازاریابی، کیفیت محصول، قوانین و مقررات اطلاع رسانی، مشکل نقدینگی عمده ترین مانع صادرات آن ها می باشد. این دیدگاه بین صاحبان صنوف در شهرستان ساری و نیز

جدول (۱۰) توزیع نسبی دیدگاه واحدهای صنفی در زمینه میزان حمایت دولت به تفکیک رسته‌های مختلف صنفی در حجم نمونه شهرستان ساری و مقایسه آن با کل استان در سال ۱۳۸۲

میزان حمایت دولت					رسته‌های صنفی	
بسیار زیاد	زیاد	متوسط	کم	بسیار کم		
۰	۹/۱	۹/۱	۲۷/۳	۵۴/۵	ساری	تولیدی
۶/۷	۲/۷	۱۴/۱	۳۱	۴۵/۶	استان	
۱/۴	۵۵	۱۶	۱۸/۲	۵۹	ساری	توزیعی
۴/۶	۴/۴	۱۸/۳	۲۸/۵	۴۴/۱	استان	
۰	۵/۴	۱۴/۴	۱۸	۶۲/۲	ساری	خدماتی ساده
۵/۷	۵	۱۳/۸	۲۲/۹	۵۲/۶	استان	
۶/۷	۶/۷	۲۰	۲۰	۴۶/۷	ساری	خدماتی فنی
۸/۶	۳/۹	۱۰/۸	۲۳	۵۳/۷	استان	

منبع: با توجه به نتایج حاصل از استخراج پرسشنامه‌ها در نمونه‌گیری انجام شده استفاده از نرم افزار spss توسط محقق محاسبه و پردازش شده است.

مدیریت و برنامه‌ریزی استان، سیستم بانکی و سایر دستگاه‌های ذیربط به ایجاد این موسسه مالی و تخصصی با هدف تأمین اعتبار واحدهای صنفی در شهرستان‌های استان پردازند. همچنین ایجاد یک سازمان تخصصی که بتواند از طریق ارائه خدمات و مشاوره‌های علمی و فنی به واحدهای صنفی، افزایش تولید و به خصوص بازاریابی داخلی و خارجی آن‌ها اهتمام بورزد، از جمله راهکارهای مناسب برای توسعه کمی و کیفی صنوف در سطح استان و شهرستان‌ها محسوب می‌شود. برای این منظور سازمان بازرگانی استان می‌تواند با همکاری دستگاه‌های ذیربط با تشکیل یک نهاد با عنوان «بانک اصناف استان» اقدام نماید.

نقدینگی، بیش از ۸۰ درصد صاحبان صنوف شهرستان ساری از تشکیل صندوق و یا بانک اصناف استقبال می‌نمایند. به عبارت دیگر اکثریت صاحبان صنوف این شهرستان تشکیل بانک و یا صندوق اصناف را به عنوان یک موسسه مالی و اعتباری مستقل راهکار مناسبی برای حل مشکل نقدینگی شان ارزیابی نموده‌اند. بنابراین با توجه به اینکه تشکیل بانک و یا صندوق اصناف که بر اساس یافته‌های تحقیق حاضر مورد استقبال اکثریت صاحبان صنوف قرار گرفته است، می‌تواند راهکار مناسبی در تأمین مالی اصناف استان و شهرستان‌ها محسوب شود. برای این منظور سازمان بازرگانی استان می‌تواند با همکاری سازمان

بدیهی است که در صورت تأسیس چنین مرکزی، این بانک می‌تواند از یک طرف سازمان بازرگانی را در خصوص آگاهی از وضعیت اصناف استان یاری نموده و از طرف دیگر به تبادل اطلاعات و تجارب بین صاحبان صنوف در رشته‌های مختلف و نیز شهرستان‌های استان بپردازد.

نتایج حاصل از تحقیق حاضر نشان داده‌اند که اکثریت صاحبان صنوف در شهرستان ساری میزان عوارض و مالیات‌ها را در سطح زیاد و بسیار زیاد ارزیابی نموده‌اند. همچنین بر اساس اطلاعات حاصل از نمونه‌گیری، اکثریت آن‌ها میزان حمایت دولت را در سطح بسیار کم ارزیابی نموده‌اند. لذا پیشنهاد می‌شود، برقراری معافیت‌های مالیاتی و عوارض و یا حداقل کاهش آن‌ها برای اصناف کارآفرین می‌تواند نقش موثری را در تحریک آن‌ها به منظور افزایش تولید و اشتغال ایفا نماید. علاوه بر این، با توجه به رشد جمعیت که افزایش تعداد واحدهای صنفی را اجتناب‌ناپذیر می‌نماید، تدارک امکانات فوق و حمایت عملی از واحدهای صنفی نقش مهمی را در تأمین نیازمندی‌های آتی مردم استان و نیز رونق اقتصادی در این منطقه ایفا می‌نماید.

صنوف خدمات فنی، مجمع امور صنفی اتحادیه‌های تولیدی - خدمات فنی و نمایندگان منتخب اتحادیه‌های صنفی دو گروه صنوف توزیعی و صنوف خدماتی مجمع امور صنفی اتحادیه‌های توزیعی - خدماتی را تشکیل می‌دهند. برای توضیح بیشتر رجوع کنید به: مجلس شورای اسلامی (۱۳۶۸).

۹- برای اطلاعات بیشتر در خصوص جدول مورگان، رجوع شود به: بیانی (۱۳۷۸)، صفحه ۱۱۷.

منابع:

۱- اصغر زاده عبد... (۱۳۷۴)، اصناف، تاریخچه و نیم‌نگاهی به صنوف تولیدی و خدمات فنی، مجمع امور صنفی تولیدی و خدمات فنی، تهران.

۲- بیانی، احمد، (۱۳۷۸)، روش‌های تحقیق و سنجش در علوم تربیتی و روانشناسی، انتشارات رهیافت، تهران.

۳- جعفری صمیمی، احمد، (۱۳۸۳)، تحلیل اشتغال اصناف استان مازندران، سازمان بازرگانی استان مازندران.

۴- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، (۱۳۸۱)، جدول توزیع فرصت‌های شغلی مختلف اقتصادی، مصوب ۱۳۸۱/۲/۲۵ هیات وزیران، تهران.

۵- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، (۱۳۸۲)، جدول توزیع واحدهای صنفی به تفکیک رشته‌های مختلف صنفی.

۶- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، (۱۳۷۸)، قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور.

۷- مجلس شورای اسلامی کشور، (۱۳۶۸)، قانون نظام صنفی، تهران.

8- Armington C, Acs ZJ (2002) The Determinants of Regional Variation in New Firm Formation.

Regional Studies 36 (1) :33-45.

9- Garofoil G (1994) New firm Formation and Regional Development . Regional Studies 28 (4) : 381 - 394 .

10- Johnson David Sturt Kells (2004) (Small Business Data Sources In Australia) University of Melbourne.

11- Lin Ting - Ling and Wenchang Fang and Wai - Sm Siu (2004) "An Evaluation of Small Firm Researn in Taiwan", National Chung Hsing University. Taipei Taiwan.

12- Reynolds, P. D. (1997) "New And Small Firms In Expanding Markets", Small Business Economics 9, pp . 79-84.

پی‌نوشت‌ها:

1-Small and Medium Enterprises.

۲- برای مثال در سال ۲۰۰۲، ۷۸ درصد از کل جمعیت شاغل در کشور تایوان و ۷۲ درصد از جمعیت شاغل در اندونزی در بنگاه‌های کوچک و متوسط به فعالیت اشتغال داشتند. برای اطلاعات بیشتر در خصوص نقش بنگاه‌های کوچک در اشتغال زایی، نوع آوری و توسعه بازار به منابع زیر مراجعه شود:

Armington (2002), Garofoil (1994), Johnson & Kells (2004), Lin & Fong Siu (2004), Reyholds (1997) .

3- Disintegration

4- Vertical Disintegration

۵- برای توضیح بیشتر رجوع شود به: سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور (۱۳۷۸).

۶- برای توضیح بیشتر رجوع شود به: اصغر زاده، عبد... (۱۳۷۴).

۷- برای توضیح بیشتر رجوع شود به: مجلس شورای اسلامی (۱۳۶۸).

۸- بر اساس تبصره ۴ قانون فوق، صنوف به چهار گروه عمده تقسیم می‌شوند که نمایندگان منتخب اتحادیه‌های صنفی دو گروه صنوف تولیدی و